

Bydgoszcz, 8 kwietnia 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.9.2019. JDa/RK

**Pani
Katarzyna Kalinowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Lipnowska 4
87-500 Rypin**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Lipnowska 4, 87-500 Rypin (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 28, 29 marca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 79/2019 z dnia 13 lutego 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 28 lutego 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Katarzyny Kalinowskiej – Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Rypin ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 14 czerwca 2018 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXV/219/2018 Rady Gminy Rypin. W dokumencie uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 3 grudnia 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 6/2018. Dokument zawiera w § 19 wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione w § 24 wszystkie zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Rypin Zarządzeniem nr 164/2017 z dnia 28 grudnia 2017 r., upoważnił p. Katarzynę Kalinowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Do dnia 27 grudnia 2017 r. funkcję Kierownika GOPS pełniła p. Halina Słowik, która również posiadała ww. upoważnienie.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przyjęty Uchwałą Nr XXII/146/2017 Rady Gminy Rypin z dnia 23 marca 2017 r.

Cele programu zakładają: zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka, a także poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego, która uwzględnia dane statystyczne oraz główne problemy mieszkańców gminy. Realizacja programu uwzględnia konkretne działania z przypisanymi do nich podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadania, terminami oraz wskaźnikami. Dokument będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi, które pozwolą wyciągnąć wnioski z dotychczasowych działań i usprawnić dalsze.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdania za lata 2017, 2018 zostały przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne wyjaśnienia.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał dwóch asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 grudnia 2015 r. do 31 grudnia 2017 r.,
- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 26 lutego 2018 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 11 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 15 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 11 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystenci równocześnie nie pracowali z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W *zakresie czynności* uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Rypin tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. W 2017 r. nie stosowano pisemnego wniosku o przydzielenie rodzinie asystenta, odbywało się to w drodze ustaleń ustnych. Od 2018 r. wprowadzono formularz w powyższym zakresie i stosowano go w przypadku nowych rodzin.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: ocenę sytuacji rodziny, plan pracy z rodziną, kartę informacyjną dotyczącą rodziny, notatki służbowe, dziennik wizyt w środowisku rodzinnym, sprawozdania półroczne z pracy asystenta z rodziną.

Zatrudniony asystent w 2017 r. p. XX, nie sporządzała w ogóle sprawozdań półrocznych (okresowej oceny sytuacji rodziny). Dokumentacja rodzin prowadzona przez

ww. asystenta sporządzana była w sposób niepełny. Zespół kontrolujący zaznaczył i pouczył, iż bieżące dokumentowanie pracy asystentów i wykonywanych działań na rzecz rodziny jest bardzo istotnym elementem ich pracy i wymaga każdorazowego opisywania i umieszczania w teczkach prowadzonych rodzin, w sposób systematyczny i rzetelny.

Od 2018 r. okresowe oceny sytuacji rodziny były opracowywane, jednak nie zawsze w terminie, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ponadto termin sporządzenia pierwszej okresowej oceny sytuacji rodziny liczony był od momentu opracowania planu pracy.

Podkreślić należy, iż okresowa ocena sytuacji rodziny jest dokumentem odnoszącym się do działań od początku współpracy, z uwagi na podejmowane wsparcie. Pouczono, iż podpisana zgoda jest obowiązująca w obliczaniu okresowej oceny sytuacji rodziny oraz budowaniu wszelkiej dokumentacji rodziny.

Plany pracy z rodziną tworzone były na cały okres współpracy, zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny p. XX nie prowadziła monitoringu, z uwagi na brak rodzin, które kwalifikowałyby się do tej formy wsparcia.

Z kolei asystent p. XX prowadziła monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu aktywnej asysty, przez około trzy miesiące. Powyższe działania nie były jednak dokumentowane.

Decyzja asystenta o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka i pracownikiem socjalnym, przy okazji sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny (sprawozdania półrocznego). W przypadku podjęcia decyzji o konieczności dalszego wsparcia w celu osiągnięcia celów rodziny, współpraca jest kontynuowana.

W okresie objętym kontrolą asystenci zakończyli współpracę z rodzinami z powodu braku chęci współpracy, osiągnięcia założonych celów, bądź zmiany miejsca zamieszkania poza teren gminy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: szkołą, policją, kuratorami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje stosowne działania.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W okresie objętym kontrolą, asystenci nie mieli rodzin, w których występowała przemoc.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Rypin nie funkcjonuje placówka wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W gminie działają alternatywnie Uczniowski Klub Sportowy w Kowalkach, Gminna Akademia Piłkarska „Pasja” oraz Ludowy Klub Sportowy „Grot”, które organizują dzieciom i młodzieży czas wolny.

Ponadto w 17 świetlicach wiejskich funkcjonujących na terenie gminy, organizowane są spotkania okolicznościowe dla dzieci i rodzin, również w okresie letnim.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kowalkach wraz z filiami organizuje dzieciom zajęcia świetlicowe, umożliwiając odrabianie lekcji, aktywność zespołową w postaci gier planszowych, zajęcia głośnego czytania, czy komputerowe. Dodatkowo dzieci wraz z rodzicami mają możliwości uczestniczenia w zabawach np. plastyczno-muzycznych, w ramach imprez środowiskowych.

Z kolei dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych zabezpieczono środki finansowe na zorganizowanie wypoczynku letniego w ramach realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na 2019 r.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Rypin zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, terapeutycznego, psychologicznego, prawnego, pedagogicznego). Od lutego br. w Ośrodku prowadzone są zajęcia warsztatowe „Szkoła dla rodziców”, które mają na celu wspieranie w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi oraz poszerzanie umiejętności i kompetencji wychowawczych.

Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Rypin nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Nie przeprowadzono również żadnej kampanii informującej środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Gmina zatrudniając asystenta w pełnym wymiarze czasu pracy, przy wsparciu terapeuty, zapewnia rodzinom, przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wystarczającą pomoc.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 19 501,29 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 32 700,33 zł,
- w 2019 r. (do 18 marca br.) - wydatkowano kwotę: 6 731,40 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystenci rodziny nie współpracowali z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w opracowywaniu planu pracy z rodziną, brali jednak udział w posiedzeniach zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 13 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 31 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 27 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 29 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest proporcjonalnie do okresu

---

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

kierowania Ośrodkiem, poprzedni Kierownik GOPS p. Halina Słowik oraz obecny Kierownik p. Katarzyna Kalinowska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny oraz dopełniać terminu ich opracowywania, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Opracowywać plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, bądź wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej zgodnie z art.15 ust.1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania – na bieżąco.
3. Dokumentować monitoring rodziny po zakończonej asystenturze, w celu sprawdzenia poprawności jej funkcjonowania. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)